

К. КОНОНЕНКО

КОЛОНІАЛЬНИЙ
ВИЗИСК-ОСНОВА
СОВЄТСЬКОЇ
ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ

В-ВО ПРОЛОГ

Дослідно-видавниче об'єднання ПРОЛОГ,
PROLOG INC.,
875 West End Ave., New York 25, N. Y., USA

РАДЯНСЬКА ЕКОНОМІКА І ЗОКРЕМА ЇЇ ІНДУСТРІЯ, ЯК ВИРАЗНИК РОСІЙСЬКОГО КОЛОНІЯЛІЗМУ

Гігантська промислова розбудова країни, загальна освіта і охорона здоров'я, — це ті найголовніші атути Москви, якими вона намагається довести зверхність комуністичної системи, хоч все це аж ніяк не є похідним комунізму, як соціального ладу. І загальна освіта всього населення, і соціальна охорона його здоров'я існують в багатьох країнах іншого, не комуністичного, устрою, і краще поставлені. Наприклад, освіта в США, Швеції, охорона здоров'я — в Англії, Західній Німеччині тощо.

Що ж до величезної промислової розбудови у відносно короткому терміні, то й це не є ознакою самого комунізму. Багато країн досягнули навіть вищого промислового розвитку. Порівнювати же час цього розвитку і виводити з цього зверхність комунізму взагалі неможна. Неможна казати, що завдяки існуючому в Сове́тах устрою, вони змогли за 40 років пройти той шлях розвитку, який відібрав у інших країн 100 і більше років. Чейже промислова розбудова є не тільки господарським поступом, а й одночасно технічним. Кожна країна, що пізні-

ше стає на шлях промислової розбудови, перебуває в легшому становищі, бо їй не доводиться самій творити технічний поступ, лише завоювати вже здобуте людським знанням. Москві не довелося винаходити парового казана чи дізеля, блюмінга чи бесемерівської печі, генератора чи електромотора, металорізального верстата чи трактора, нічого або майже нічого з того, що є втіленням сучасної технічної культури і що обумовлювало постання теперішнього рівня промисловости. А на здобуття цього країнам, що були піонерами в промисловій розбудові, довелося витрачати довгі і довгі роки впертої праці. Росія ж лише засвоїла вже здобуте. Зрозуміло, що шлях її промислового розвитку мав бути коротшим.

Не відповідає правді й термін промислової розбудови в 40 років. Вона почалася задовго до постання комуністичного ладу, ще в останніх десятиріччях 19 століття, причому темпи розвитку не тільки не поступалися перед большевицькими, а й перевищували їх. Тим не хочемо виправдувати жахливу експлуатацію робочого класу царським режимом у період початків індустріалізації, а лише підкреслити той факт, що індустріалізація почалась ще надалеко перед приходом большевиків.

Пересічний щорічний приріст гуртової продукції і продукції на одиницю населення характеризується такими індексами:

За 33 роки при цараті (1880 — 1913).

	Гуртова продук.	На особу
Бугілля	6.8	5.3
Нафта	9.5	8.0
Сталь	8.4	6.8
Енергетика	7.6	6.1

За 38 років при комунізмі (1917 — 1955).

	Гуртова продук.	На особу
Бугілля	6.1	5.1
Нафта	4.7	3.7
Сталь	5.3	4.3
Енергетика	5.7	4.7 ¹⁾

Заслуговує на відзначення той факт, що до-революційні темпи приросту продукції в Росії не поступалися перед американськими, коли США були в тій же стадії розвитку, — в рр. 1860 — 1880.

Ще в ті роки в Росії було споруджено 50 тис. кілометрів залізниць, широко розвинена обробна і харчева промисловість, а вугільна та металургійна промисловості досягнули того рівня, що повернення його в 1928 р. уможливило розпочати так звану “першу сталінську п’ятирічку” швидкої розбудови важкої індустрії.

¹⁾ Праця Французької Академії Наук. M. Allais — Productites, niveaux de riev et de croissance compares en Russia Sovietique (1880-1955) Час. II. Graphiques annexes. ВІЕ.

Крім того саме поняття індустріалізації в СРСР має інший зміст, ніж в країнах розвине-ної промисловости. Воно стосується головно важкої індустрії, або ще точніше, — продуко-вання засобів виробництва і зброї. В 1939 р., наприклад, збройна продукція складала 41.5% всієї металообробки.²⁾ Натомість легка про-мисловість за цей досить довгий період в 45 років зросла в дуже незначному розмірі, при-чому в багатьох випадках той зріст є показни-ком не так збільшення маси продукції, як ре-організації промисловости. Наприклад, в 1913 році існувала лише одна велика взуттєва фаб-рика в Ленінграді. Головну кількість продукції давали кустарні майстерні, нецензові підприєм-ства, що не обчислялися в статистиці промисло-вости. На місце тих майстерень прийшли великі фабрики, що й дають в порівнянні з єдиною фабрикою в 1913 р. уявне збільшення маси продукції. Переконливим показником однобо-кого, штучно викривленого промислового роз-витку може бути такий: в порівнянні з 1913 роком продукція машинобудівельної промисло-вости в 1958 році зросла в 240 разів, а бавов-няного текстилю лише в 2 рази, льняного — в 4 рази.³⁾ І це в теперішніх кордонах держави,

2) D. R. Hodgman — *Soviet Industrial Production*. Harvard University Press. 1954, Сm. 86.

3) "Народное Хозяйство СССР в 1958 г.". Державне Статистичне Видавництво, Москва 1959 р. Ст. 63, 64.

тобто без Польщі, яка в 1913 р. була великим продуцентом текстилю. Крім того в ті часи понад 60% селянського запотребовання на повільно задовольнялося хатнім виробом, знищеним тепер повністю. Отже фактично кількість продукції не зросла, або навіть і знизилася, тоді як кількість населення збільшилася на 48%.

Таку викривленість промислового розвитку можна по справедливості вважати відмінною властивістю комуністичної соціальної системи, бо тільки в умовах нічим не обмеженої деспотії можливе таке потоптання життєвих інтересів людности.

Але ще в більшій мірі виключність комуністичного устрою виявляється в шляхах здійснення індустріялізації, і коли комуністи кажуть про окремих "советський метод індустріялізації" і про неспроможність інших соціальних систем застосувати його, то вони мають рацію. Жодна інша країна тим шляхом не розбудовувала свою промисловість і не могла розбудовувати. В цих країнах індустріялізація спричинювалася до покращання добробуту населення, до збільшення споживання промислової продукції, до зростання купівельної спроможности, причому ця остання обумовлювала дальший розвиток промисловости коштом створених в той спосіб накопичень. За советською же "методом індустріялізації" джерелом її ставали так звані "внутрішні ресурси", тобто безоглядний визиск населення, повне ожебращення його. Вона

сполучалася не з поширенням споживання промислової продукції населення, а навпаки з величезним обмеженням його. Сама держава ставала не тільки власником створюваних промислових закладів, а й споживачем їх продукції, яка складалася головню зі зброї та засобів виробництва. Фінансові ж засоби для того черпалися з бюджету, тобто з коштів визиску населення. Навіть самі комуністи не можуть приховати цього: “Советським людям доводилося багато в чому собі відмовляти, щоб підняти на своїх плечах величезні завдання індустріальної перебудови нашої батьківщини. Труднощі ці не скінчилися і після побудови нових фабрик і заводів”.⁴⁾ Найбільш разючим показником експлуатації була й є якраз заробітня платня робітника і селянина та податкова система, а головню розмір посередніх податків.

Такого розміру визиску працюючих не могло постати в жодній іншій країні, що розбудовувала свою промисловість, бо там цей процес сполучався з виборенням працюючими більших прав в обороні своїх інтересів (що дало напр. Англії можливість полегшити початково важке матеріальне положення робітничого класу). Такий визиск сов. типу став можливим тільки в комуністичній державі з повним обезправленням людности. В цьому розумінні він дійсно має підстави називатися “советською метою”.

Другим джерелом індустріалізації був ко-

4) А. Леонтьев — “Советский метод индустриализации”, Москва 1946. Ст. 22.

лоніяльний визиск поневоленних народів, що також набув форм, небувалих і в найчорніші часи колоніялізму.

Головним об'єктом того колоніяльного визиску була і є Україна.

Большевики завжди стверджували, що Україна в царській імперії була на становищі колонії, підкреслюючи при цьому ту роль, яку вона відогравала в економіці метрополії — Росії. Але таж сама доля була приречена їй і надалі, мимо всіх розмов про звільнення її від колоніяльної залежності. Зміна “білого” кольору імперії на “червоний” становища не змінила, лише поглибила його. Російський філософ Н. Бердяєв приходить до правильного висновку з аналізу суті большевизму: “... большевизм є третім явищем російської великодержавности, російського імперіялізма, — першим явищем було Московське царство, другим — Петровська імперія”.⁵⁾

Ще на початку НЕП-у Ленін так визначував роль українського вугільно - металургійного Донбасу: “Ви знаєте, що це центр, справжня основа нашої економіки. Ні про яку відбудову великої промисловости в Росії, ні про яке справжнє будівництво соціалізму не може бути й мови, бо його не можна збудувати інакше, як через велику промисловість, якщо ми не відбудуємо Донбас”.⁶⁾ Що більше, не бракує визнань і то-

⁵⁾ Н. Бердяєв — “Истоки и смысл русского коммунизма”, Париж 1955, Ст. 99.

⁶⁾ Н. Ленин — Твори, том XXVII, Ст. 251.

го, що самим існуванням советська Росія зобов'язана визиску колоній, так званих, національних окраїн: "... Центральна Росія була б неспроможна зберегти свою воєнно-господарську могутність без всебічного співробітництва з ними (національними республіками) і зокрема без використання паливно-сировинних і продовольчих ресурсів окраїн".⁷⁾

Отже від самого початку був взятий курс на відродження господарства України, найбільш потерпілого в революції і громадянській війні, щоб її коштом відродити, а в дальшому набагато ширше розбудувати господарство Росії. В цьому й полягав головний зміст НЕП-у.

Накопичення, що створювалися в українському господарстві, не спрямовувалися на те, щоб виправити ту шкоду господарській структурі, що її заподіяло дотогочасне колоніальне становище, а відбиралися Росією, залишаючи Україні ролю додатку до своєї економіки. Про це чимало писалося в протестах національно-чужих партійців в ті часи: "... не обраховується в достатній мірі — писав комуніст М. Волобуєв, — історичні особливості українського народного господарства і, що найголовніше, своєрідні способи ліквідації спадщини колоніальної політики щодо України". "Це посередньо показує відсталість темпу зросту української обробної промисловости, а саме її зріст є одна з найперших умов ліквідації цієї спадщини". А

7) "Торжество ідеології дружби народів на Україні", Укр. Акад. 1953. Ст. 84.

в заложжі того лежить "...непомірно високий відсоток вилучення народного господарського доходу".⁸⁾ Коли ж дати цьому процесові йти далі тим же темпом, який ми мали в минулому, — писав другий комуніст Доброграєв, — природньо, що здоровий міцний господарський організм може позбавитися сили коштом надмірного і частенько малоефективного будівництва по інших районах".⁹⁾

Вилучення народного доходу на користь Росії провадилосся по всіх напрямках і в різних формах. Відбирався надвишок бюджетових надходжень в Україні проти занижених Москвою витрат на українському терені. Цей надвишок складав в золотому обчисленні для 1923 р — 36 мільйонів рублів, для трьох дальших років — 113 млн., 135 млн. і 166.¹⁰⁾

Не треба дивуватися незначному, здавалося б, абсолютному виміру цих бюджетових вилучень з України. По обчисленнях Накомфіна народне господарство цілого ССРСР в 1922 р. "без дальшої руйнації більше, як 800 - 1000 мільйонів дати не може".¹¹⁾ Отже для того часу це були суми великої вартости. Зберігаючи стару, ще з

⁸⁾ М. Волобуєв — "До проблеми україн. економіки", "Большевик Укр." 1926.

⁹⁾ Доброграєв — "Финансовые взаимоотношения Союза и республик", Журнал "Хозяйство Украины", 1926 р. ч. 5 - 6.

¹⁰⁾ Рейногольд — "Еволюция государственного бюджета ССРСР", "Вестник финансов", 1926 г., ч. 7.

царських часів систему підвищених залізничних тарифів по внутріукраїнських перевозках, Москва стягала з України і цей зиск, — 11 млн. в золотому обчисленні в 1924 р., 36 м. в 1925 р. і т. д.¹²

Але найбільші доходи і користи мала Росія з того, що привласнювала собі повне розпорядження продукцією українського господарства. Москва встановлювала яку продукцію і в якій кількості має виробляти українська промисловість, як рівнож і ціни, по яких та продукція відбиралася Росією. Що більше промислові доходи так само були в її розпорядимості. Наприклад, в 1928 р. прибутки і амортизаційні відрахування української промисловости обчислювалися в 611 млн. руб. в цінах 1926 р. До цього ще треба додати понад 100 млн. руб., стягнутих в Україні на “позику індустріалізації”. Але з цих понад 700 млн. руб. на збільшення основних фондів промисловости самої України пішло лише 188 млн. та коло 200 млн. на поновлення амортизованої частини тих фондів. Решта ж, майже 50% перебрала Росія.¹³) І так увесь час.

В українському вивозі тих років вивіз в Росію займав 89%, а на інші республіки і закордон

11) “Очередные финансовой политики”. Наркомфин. Москва, 1923, с. 24.

12) “Динамика Народного Хозяйства Украины”, Харків, 1926 р., Ст. 123.

13) “Нариси розвитку народ. господарства України”, Київ, 1947 р. Ст. 253.

припадало лише 11%, але й з того, що вивозилося закордон, користалася знова ж Росія, бо довіз звідти в Україну був ще меншим. Різницю відбирала Москва. Вже в 1928 р. Росія мала на цьому 15 млн., в слідуячому 65 млн., а на прикінці НЕП-у близько 200 млн.¹⁴⁾ Але самозрозуміло, що найбільші зиски мала Росія на тих продуктах, що за її наказом і по встановлених нею цінах завозились з України до неї. Особливо ж на продуктах сільського господарства, що їх в найбільшій мірі мала давати Україна по надзвичайно низьких цінах. За центнер м'яса Україні платилося, наприклад 2.4 рубля в золотому обчисленні, тоді як на світовому ринку (Лондон) ціна була 8.8 руб.¹⁵⁾ А найбільше терпіла Україна на відборі у неї Росією хліба, бо його вивозилося найбільше за дуже низькими цінами. В 1928 році держзаготівлі хліба по цілому СРСР вимірювались 9079 тис. тон. З того з України взяли 3591 тис. тон і з другої країни, заселеної також українцями — Кубані — 1509 тис. тон. Отже з України стягли 40% загальної кількості хлібозаготівель, тоді як її сільськогосподарська площа складала лише 9% загальносоюзної.¹⁶⁾ Так у всіх відтинках економічного життя України приверталося ко-

¹⁴⁾ "Вісник Статистики України", 1929 р., том II, Ст. 63.

¹⁵⁾ "Вестник внешней торговли Украины", Харків, 1927 р. Серпень, Ст. 14.

¹⁶⁾ Н. Білянін — "Хлібна кампанія за 1928", Вісник Стат., 1929, ч. 2, ст. 4.

лоніяльне становище, тепер вже з авторитарним керівництвом Москви її господарством. Коштом визиску її Росія розбудовувала свою економіку, накопичуючи сили до ще глибшого поневолення.

З початком так званих “сталінських п’ятирічок” вже одверто і неприховано ставиться справа промислової розбудови російського терену коштом вилучення великої частини народнього доходу національних республік і в першу чергу України.

Накинутий Україні по довгому і впертому спротиві її плян першої п’ятирічки вже твердо ставив в привілейоване становище щодо розвитку промисловости російській Центральнопromисловий район, Ленінград і Урал. В Україні ж в більш стриманих темпах мали розвиватися лише ті галузі, що повинні були забезпечувати паливом та металом промисловість Росії. 361.6 мільярдів рублів, призначених за пляном першої п’ятирічки на народне господарство, Україні припадало 11.3 млрд. руб., тобто 18.3%, що менше від будьякого показника її питомої ваги, тоді як Росії призначувалося 68%, набагато більше, як вона мала б одержати. З цієї суми фінансування народнього господарства України на промисловість припадало 4.2 млрд. руб., з яких на нове промислове будівництво лише 1.5 млрд. руб. Але що ще гірше, — з цієї останньої суми 1.2 млрд., тобто 78% були призначені на Криворізько-Донецький район, отже на район, потрібний Росії як постачальник для

неї вугілля і металу. Населення цього району складало тоді 6.5 млн., а на решту України з 22.5 млн. населення припадало лише 22% асигнувань на нове промислове будівництво. Щогірше, — на Правобережжя України, з його найбільшою в цілому Союзі гущиною населення, з найбільш гострою потребою промислового за-труднення цього населення і з високо розви-неною продукцією промислової сировини, при-значувалося лише 22.6 млн. руб., тобто 1.5% суми на нове будівництво. Отже розвиток укра-їнської промисловости мав і далше іти в на-прямі, посталим ще в дореволюційні часи, коли роля її зводилась до забезпечення Росії пали-вом, необробленим металом та важким прока-том. Це мала бути не промислова розбудова на-ціонально-господарського організму, а лише поширення можливостей вивозу з колонії в ці-лях забезпечення промислової розбудови ме-трополії — Росії. Дальші п'ятирічки не вне-сли будьяких суттєвих змін в цьому. В другій п'ятирічці Україні припала ще менша частина коштів на народне господарство, лише 16.7% від суми по цілому Союзу, а в довоєнних роках третьої п'ятирічки ще менше — 14.5%. Ча-стина ж Росії зросла до 71%. В третій п'яти-річці дальше розгортання металургійної про-мисловости України припиняється майже повні-стю, а вугільної і залізорудної — набагато ско-рочується. Щорічний пересічний зріст продук-ції у відсотках до кількості на початок п'яти-річки був:

I п-ка	11.8	14.0	7.4	16.8	15.6	16.6
II п-ка	15.2	23.4	33.0	28.4	20.8	20.8
Довоєн. роки	Вугілля	Чавун	Сталь	Прокат	Зал. руд	Кокс
III п-ка	7.0	1.7	1.0	0.3	5.7	1.7 ^{16a}

Росія розбудувавши за цей час свій Урал, Кузбас і ін. вже не потребувала з України більшої кількості металу. Перед цією колонією були поставлені інші завдання, знова ж підпорядковані інтересам Росії.

Але повернемося ще до початку п'ятирічок. Українське вугілля, метал і гроші стягнуті з населення, ще не могли забезпечити індустріалізації Росії. Потрібне було ще промислове устаткування для нових закладів, що його міг дати тоді тільки закордон. Отже потрібна була закордонна валюта, експорт для здобуття її, а об'єктом міг бути тільки хліб, який знова ж мусіла дати Україна. Про це тоді писалося так: "Простої в текстильній індустрії через брак бавовни, що її не можна імпортувати за відсутністю експорту хліба", "... невиконання експортних плянів, що мають вирішальне значення для справи індустріалізації, — всі ці негативні симптоми, які справа індустріалізації відчуває че-

^{16a)} "Народне господарство УРСР", Київ, 1957 р.
Ст. 22 - 24.

рез відсталість сільського господарства”.¹⁷⁾ Тоді подавалося і становище цієї справи: “В 1927 році державні хлібозаготівлі дали 662 млн. пудів, при повному випадінні експорту”. “... від розмірів експорту сіль. господарських продуктів і в першу чергу збіжжя залежить в значній мірі довіз засобів виробництва для промисловости, створюючи тим самим певний ліміт для темпів її розвитку”. Взяти з України, що разом з Кубанню мали забезпечити експорт, більшу кількість хліба заготівлями в ринковій формі не було можливим, бо вона його не мала. Вже й (уліч нлгк 217) вріхх нол .сил 1628 әпия инезегн були в 1928 р. примусово відібрані від українського селянства з застосуванням збройної сили. Збільшити кількість вилучаемого хліба можна було лише коштом примусового зменшення споживання його самим селянством. А для цього треба було позбавити його права розпорядження продуктами своєї праці, перетворити його в наймита, з безгарантованою оплатою його праці.

Так прийшла колективізація з розподілом по трудоднях того, що по відборі залишить Москва. В цьому й полягало головне завдання колективізації — здобути для індустріалізації Росії хліб коштом утримання українського селянства на півголодному існуванні. Щож до се-

¹⁷⁾ Резолюція Пленума ЦК ВКП(б) 24 листоп. 1928 року “Колективизация сельского хозяйства”, Акад. Наук СССР. Москва, 1957 г. Ст. 81.

лянства самої Росії, то там колективізація і увесь той розгром селянства, що з нею був пов'язаний, не повинен був мати місця. Про це одверто говорилося в рішеннях XVI Партз'їзду. Засуджуючи "шкідливу практику по відношенні до споживчої смуги країни", з'їзд казав: "Ці похибки і перекручення виявилися... в перенесенні на незернові райони (тобто Росію) плянів колективізації, що виправдалися на досвіді і були передбачені в рішенні ЦК лише по відношенні до зернових районів (тобто України і Кубані).¹⁸⁾

Але Москва не зупинилася на обмеженні споживання хліба українським селянством. В цілях збільшення вилучаємого з України хліба, вона вирішила зменшити саму кількість споживачів, тобто винищити голодом частину селянства, робоча сила якого, на думку Москви, ставала зайвою при комасації землі в колгоспах і заплянованій механізації хліборобства. Так прийшло до свідомо організованого голоду в Україні в 1932 — 33 році, що привів до загибелі понад 5 млн. селян.

В тому році гуртовий збір хліба в Україні за біологічною оцінкою був обчислений в 14.7 млн. тон, але тепер навіть самі більшовики в особі Хрушова визнають, що біологічна оцінка перевищувала на 25 — 30% фактичний збір. Отже в дійсності було зібрано тоді в Україні не більше 10 млн. тон. З цієї кількості Москва

¹⁸⁾ "Важнейше решения по сельскому хозяйству". Москва 1938 г. Ст. 403.

стягнула 6.4 млн. тон, тобто 64% гуртового збору або 73% чистого за вилученням насіння. На прохарчування селянства і худоби було залишено тільки 1. млн. тон, що складало лише четверту частину спожитого в 1927 році. Ясно, що це стало вироком голодної смерті для багатьох мільйонів селян.

Але Росії і того було ще замало. Для промислової розбудови її ще не заселених теренів потрібна була робоча сила, яка б будувала заводи, працювала в копальнях, розробляла ліси, прокладала нові шляхи і залізниці, і все це при відсутності житла, в тяжких кліматичних умовах, на голодному утриманні і без оплати праці. Причому ті робочі мусіли віддавати праці всі свої сили здебільшого включно з самим життям.

Так постало невільництво, бо тільки воно могло дати таке тотальне обезправлення людини. Через табори примусової праці за роки сталінських п'ятирічок індустріалізації пройшли десятки мільйонів людей, в переважній більшості закінчуючи життям в могилах концтаборів. На їх кістках постали Кузбас, Караганда, Печора, Колима, десятки тисяч кілометрів залізниць і інші велитні промислової розбудови Росії. І знова основні контингенти цих рабів-в'язнів стягалися з національних республік, найбільше з України. Увесь час провадилося систематичне винародовлення України.

Якого розміру досягнуло це винародовлення можна побачити з такого обчислення: за природнім приростом з 1917 р. населення України

разом з приєднаними до неї Західно-українськими землями та Кримом і за вилученням втрат цивільного населення і вояків підчас останньої війни, — мало б складати на початок 1959 р. 60 млн. Фактично нараховано 42 млн. Бракуючі 18 млн. людей це й є розмір винародовлення, заподіяний Москвою. Величезну частину продукції людської праці і життя багатьох мільйонів людей стягла метрополія Росія з колонії України на промислову розбудову власного терену.

Війна, крім тих страшних спустошень, що були переведені за наказом з Москви, і як рівнож і німцями, принесла Україні ще одну величезну втрату: з неї були евакуйовані в Росію десятки тисяч вагонів заводського устаткування та виробничих матеріалів і виведено сотки тисяч голів худоби. Коштом того вивезеного устаткування постали нові заводи або поширилися існуючі на Уралі, в Поволжі, в Центральному районі Росії: “За роки війни на Урал були евакуйовані сотки промислових підприємств...” “в Поволжя так само було евакуйовано сотки заводів...”; “в Москві на базі евакуйованого з України величезного Ново-Краматорського заводу, постав завод тяжкого машинобудування”, і т. п.¹⁹⁾ З усього того повернулося на Україну незначні крихти. Не можна заперечувати ані доцільності самої евакуації, подиктованої логікою вій-

¹⁹⁾ Р. Лившиц — “Очерки по размещению промышленности СССР”. Москва 1954 г. Ст. 284 - 285.

ни, ані раціональності того, що по війні вивезене устаткування не демонтувалося знова для повернення в Україну, а заступалося новою продукцією. Але в усьому цьому є ще один бік справи: за вивезене майно Україна не одержала ніякої оплати, натомість за поступаюче по війні устаткування вона платила зі своєї частини бюджетових асигнувань на народне господарство. Таким чином частина національного майна України безкоштовно перемістилася в майно Росії. В господарському розумінні це фактично нічим не відрізняється від репарацій.

Навіть в розподілі бюджетових засобів на народне господарство Україна не одержала будьякої компенсації за це: в IV п'ятиріччі (першій повоєнній) її частка складала лише 19.2%, тобто була меншою від тої, на яку Україна за своєю питомою вагою мала право, а в слідуєчій, — V п'ятиріччі (1950 — 55) її частка впала до 15.9%, тобто стала нижчою, як в довоєнні п'ятирічки.

Ніяких суттєвих змін в економічних стосунках Росії з Україною не сталося. Відроджуваній промисловості надавалося тих же ознак, що були властиві їй перед війною. Знова Україна повинна була зберегти односторонність промислового розвитку, подиктованого інтересами Росії, знова вона повинна була залишатися постачальником промислової сировини, важкого прокату, з машинобудівництва мати майже виключно тільки важке, з великим споживанням металу, і знова вона позбавлена можливості і

права розбудовувати потрібні їй галузі промисловости.

Зрозуміло, що у висліді відібрання Росією від України значної частини її народного доходу і нееквівалентного обміну, перша змогла коштом того вилучення з колонії набагато ширше розвинути свою промисловість. В 1958 р. в порівнянні з 1913 роком промислова продукція Росії зростає в 36 разів, тоді як України, навіть по приєднанні до неї нових теренів, лише в 22 рази. Отже розвиток України йшов майже двічі повільніше, забезпечуючи в той спосіб більш прискорений розвиток Росії. Те ж саме і по окремих видах продукції. За роки п'ятирічок Росія збільшила продукцію чавуну в 18 разів, Україна — в 7 разів; сталі відповідно в 15 разів і в 7 разів, теж по прокату; вугілля — в 22 рази і в 5 разів. А найголовніше, що в машинобудівництві, центром якого і раніше була Росія, вона в дальшому розвитку випередила вдвічі Україну, що й раніше була упосліджена в цьому.

Ще більш показовим є зіставлення України з Уралом, тобто з тою областю Росії, яка по своїм природним даним найбільш наближається до України. Промислова продукція Уралу в 1955 р. в порівнянні з 1913 р. зростає в 75 разів, тоді як України за той час лише у 18 раз. Промислових робітників на 15.7 млн. загального населення Урал мав 2.460 тис., а Україна на 40.6 млн. населення лише 2.948 тис. Таким чином на тисячу населення на Уралі було zatrud-

нено в промисловості 157 осіб, а в Україні — 72 і це в той час, коли в першому на один квад. км. припадає 21 особа, а в Україні 68, через що остання значно гостріше відчуває потребу в промисловому zatrudнені. Та й сільськогосподарської площі припадає на Уралі на особу 2.1 гектара, а в Україні — 1.1 г.²⁰)

Отже цілком ясна картина розбудови району метрополії при одночаснім затиску колонії.

Не відповідають правді і твердження Москви, що коштом вилучення доходів України переводиться прискорена розбудова інших, ще більш відсталих національних республік. Ті республіки являються такими самими об'єктами колоніального визиску, як і Україна. Що з того, коли на базі виявлених в республіках середньої Азії покладів вугілля, заліза, кольорових металів, нафти тощо, Москва побудувала в них належні їй і для її потреб пристосовані промислові заклади. Так робила колись і, скажемо, Голяндія в своїй колонії Індонезії, або Англія на Близькому Сході, коли він був її тереном. Про дійсне становище азійських республік ССРСР яскраво свідчать такі дані безспірного колоніалізму:

²⁰) Статистичні збірники, — Народне господарство ССРСР, РСФСР і УРСР в 1958 р. Ст. 49, 69, 23 і далі.

Вироблено у % до всього Союзу:

Росія	0	86.6	0	82.6	50.0	82.7
Нац. респб.	Бавов.	Бавов. ткан.	Шовку	Шовк. ткан.	Вовни	Вовн. ткан.
Сер. Азії і						
Кавказу	100	9.0	96.1	9.8	39.3	4.9 ²¹⁾

Найтипівіша картина колоніальної залежності, — сировину дають колонії, готовий продукт — метрополія.

Колоніальне уполісідження України не обмежується лише сферою економіки. Ним просякнуте все. З часу постановня СССР воно являється найхарактеристичнішою ознакою становища України. Почати з того що саме створення Союзу пройшло при рішучому спротиві України і інших нацреспублік, було накинута їй. Цього не може приховати й сама Москва: "Українські та білоруські буржуазні націоналісти і троцькісти виступали проти федерації, за створення конфедеративної держави, тобто такої держави, в якій постанови вищих органів Союзу потребу-ють затвердження урядів республік".²²⁾ Сама

²¹⁾ Народное хозяйство СССР в 1958 г. Москва 1959. Ст. 275, 280, 279.

²²⁾ Д. Чугаев — "Образование СССР". Госполитиздат 1951 г. Ст. 43.

назва Союзу Республік не відповідає змісту створеної державної структури. Це не союз держав, а єдина держава, — імперія, що чітко окреслюється і в конституції і в переведенні державного життя. Немає українського громадянства, Україна позбавлена властивого кожній державі права міждержавних стосунків через дипломатичні органи, свого війська. Що більше, — сам український терен, промислові заклади, залізниці і т. і. не є націоналізованою власністю української держави, тільки Російської імперії. Позбавлена Україна й таких невід'ємних прерогатив кожної держави, як права встановлювати податки, займатися законотворчою діяльністю. Вона не встановляє сама законів. Їх дає імперська влада, супроводжуючи кожний закон приміткою, — “Союзним республікам привести своє законодавство у відповідності з цим законом”. Все, що приймає так званий законодавчий орган України, — її Верховна Рада, а саме бюджет, зміни в державному устрою, різні норми права тощо, все це попередньо вирішує Москва, і затвердження в Українській Верховній Раді вже затвердженого в Москві і не підлягаючого зміні, перетворюється в жалюгідну комедію.

Україна фактично не має і республіканського уряду, хоча б наставленого в большевицький спосіб обраною Верховною Радою шляхом примусового голосування. Рада міністрів тим урядом не є, бо дійсна верховна влада належала і належить ЦК партії, що раніше до певної міри

приховувалося, а тепер одверто підкреслюється. ЦК дає розпорядження і урядові, і окремим міністрам, наставляє керівників окремих відтинків державної і господарської роботи і взагалі виконує всі функції виконавчої влади. А сам український ЦК партії це по партійному статуту, затвердженому VIII з'їздом партії, є підрядним органом ЦК Союзу на правах обласного комітету, отже на тих саме правах, як партком кожної області Росії, якоїсь Костромської чи Рязанської тощо. Та й міністерства України здебільшого союзнореспубліканські, тобто підпорядковані не так урядові України, як своєму зверхникові, відповідному міністру імперії, або тому, хто тепер часто називається головою “Государственного комитета” в Москві.

Від самого початку відродження державної форми імперії під назвою Союзу ішов неухильний процес централізації. Поставали все нові і нові імперські органи, ліквідувалися республіканські, і Москва підпорядковувала все безпосередньо собі. Досить сказати, що 64% всіх промислових підприємств були вилучені з підлегlosti українській владі і управлялися Москвою.

Переведена в 1957 р. так звана “децентралізація управління” і створення місцевих раднаргоспів мало що змінили в існуювавшому становищі. По старому Москва дає виробничі завдання, як і раніше ціни, відбирає зиски і т. п. А найголовніше, — орган, що регулює всю господарську діяльність підприємств, — Держбанк

не тільки не став ближче до республік, а навпаки, ще більше зцентралізований шляхом ліквідації до певної міри автономних спеціальних банків. Крім того і самій тій "децентралізації" приходить скорий кінець: в Росії вже вирішено створити республіканське об'єднання раднаргоспів. Накинуте вже таке рішення й Україні, а за цим прийде всесоюзне об'єднання, і все повернеться до старого, до колишнього ВСНХ. Союз Советських Соціалістичних Республік це Російська імперіяльна держава, що спирає свій господарський розвиток на політичному безправленні і економічному визиску поневолених колоній. Це єдина тепер у світі колоніальна імперія.

Перед читанням слід справити:

На ст. 16 таблиця має бути розміщена так:

Довоєн. роки	Вугілля	Чавун	Сталь	Прокат	Зал. руда	Кокс
I. п-ка	11.8	14.0	7.4	16.8	15.6	16.6
II. п-ка	15.2	23.4	33.0	28.4	20.8	20.8
III. п-ка	7.0	1.7	1.0	0.3	5.7	1.7 ¹⁶ _a

На ст. 17, 13-ий рядок згори перевернений.

На ст. 19 в 4-му рядку згори надруковане — 1. млн. тон; має бути 1.8 млн. тон.

На ст. 24 таблиця має бути розміщена так:

Країни	Бавовна	Бавовняні тканини	Шовк	Шовкові тканини	Вовна	Вовняні тканини
Росія	0	86.6	0	82.6	50.0	82.7
Нац. респб. Сер. Азії і Кавказу	100	9.0	96.1	9.8	39.3	4.9 ²¹⁾

